

СУМАРЕН ИЗВЕШТАЈ

од мапирањето на тековните практики за климатско финансирање

во девет пилот единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија

Јуни , 2026

Ко-финансирано од
Европска Унија

Овој документ е изработен со финансиска помош од Европската Унија. Содржината е единствена одговорност на корисникот и под никакви околности не може да се смета дека го одразува ставот на Европската Унија

Грант договор

**“Проект: Зајакнување на интегритетот во климатското финансирање:
Транспарентно и отчетно климатско финансирање за спречување на
корупцијата”**

**Договор бр.
2025/488-600**

Генерални информации

Број на грант:	2025/488-600
Спроведувач на проектот:	Центар за економски анализи – ЦЕА Скопје
Вид на проект:	Грант „ЕУ за владеење на правото“ (ИПА 2021) / Grant EU for Rule of Law (IPA 2021))
Програма	EuropeAid/183031/DD/ACT/MK
Наслов:	Проект: Зајакнување на интегритетот во климатското финансирање: Транспарентно и отчетно климатско финансирање за спречување на корупцијата
Краток наслов:	Климатски финансии
Датум на почеток на проектот:	3/12/2025
Датум на завршување на проектот:	02/06/2028
Линк:	(доколку е применливо)

Овој документ е изработен со финансиска помош од Европската Унија. Содржината е единствена одговорност на корисникот и под никакви околности не може да се смета дека го одразува ставот на Европската Унија

Репродукцијата е дозволена за некомерцијални цели под услов да се наведе изворот:

Николов, М., Гарванлиева Андонова, В., Петровска, А. М., Јандревска, М., & Митевски, И. (2026). *Сумарен извештај од мапирањето на тековните практики за климатско финансирање во девет пилот единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија*. Центар за економски анализи (ЦЕА) – Скопје.

Импресум

Наслов:	СУМАРЕН ИЗВЕШТАЈ од мапирањето на тековните практики за климатско финансирање во девет пилот единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија
За издавачот:	Марјан Николов
Издавач:	Центар за економски анализи – Скопје Бул. Јане Сандански 63/3 1000 Скопје
Уредник:	Марјан Николов
Автори:	Марјан Николов Весна Гарванлиева Андонова Ана Марија Петровска Марина Јандревска Игор Митевски
Година и место на издавање	Скопје, 2026

Кратка содржина

Извршно резиме	5
Позадина	7
Методолошки пристап	7
1. Општинско планирање и стратешка рамка	8
2. Буџетски процес и прикажување на климатски расходи	9
3. Буџетска веродостојност и извршување	10
4. Институционални аранжмани и капацитети	11
5. Јавни набавки и зелени критериуми	11
6. Внатрешни контроли и ризици	12
7. Проценка на корупциски ризици и интегритет	12
8. Оценка со примена на адаптирана PEFA климатска рамка	13
9. Препораки и предлог мерки	15
10. Заклучок	16

Листа на кратенки

ЕЛС	Единица на локалната самоуправа – општина
ЕУ	Европска Унија
ИЛРП	Интегриран локален развоен план
ЛЕАП	Локален еколошки акциски план
ЛЕР	Локален економски развој
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МТВ	Министерство за транспорт и врски
РСМ	Република Северна Македонија
УЈФ	Управување со јавните финансии
PEFA	Индикатори за управување со јавните расходи и финансиска отчетност

Извршно резиме

Овој сумарен извештај ги синтетизира наодите од длабинската анализа на практиките за климатско финансирање во девет пилот единици на локалната самоуправа (ЕЛС) во Република Северна Македонија каде се мапирани практиките за секоја општина засебно.

Целта на овој сумарен извештај е сумирана слика за тековната состојба кај општините чиј фокус се систематските наоди, а не поединечните ситуации, со намера за подобрување на процесот.

Општините во Северна Македонија играат централна улога во имплементацијата на климатските политики, особено во области како урбано планирање, управување со отпад, водни услуги и енергетска ефикасност. Сепак, нивниот капацитет е ограничен од неколку структурни слабости кои се заеднички за речиси сите анализирани општини.

Клучни системски слабости

- Климатските расходи кај општините не се јасно означени и не се следат систематски;
- Поврзаноста помеѓу стратешките планови и годишните буџети е слаба;
- Висока зависност од надворешно финансирање (донатори и централна власт);
- Ограничени административни и технички капацитети за (по)сложени инфраструктурни проекти;
- Недоволно развиени механизми за управување со ризици и интерна контрола кои се специфични за климатско финансирање;
- Отсуство на наративно известување кое ги поврзува буџетските трошења со климатските резултати.

Идентификувани позитивни практики

Некои општини применуваат „зелени“ критериуми со спроведувањето на јавни набавки, најчесто во набавки на возила и опрема (преку барања за понуди со висока енергетска класа и ниска емисија). Оваа пракса претставува пример кој вреди да се прошири и систематизира кај сите општини.

Неколку од општините имаат развиено детални и редовно ажурирани стратешки документи (ЛЕАП, стратегии за климатска отпорност, програми за енергетска ефикасност) поврзани со мерливи индикатори, кои служат како добра основа за планирање (на буџетот).

Одредени општини покажуваат проактивен пристап во вмрежување преку меѓународни проекти, со што градат локален капацитет за управување со проекти и пристап до иновативни механизми за финансирање.

Некои општини практикуваат партиципативно планирање преку форуми со граѓаните и бизнис заедницата при избор на еколошки проекти, обезбедувајќи поголема легитимност на приоритетите.

Издвоена е и иновативна пракса на циркуларна економија каде приходите генерирани преку одредена еколошка активност се враќаат во буџетот и повторно се користат за слични еколошки намени.

Анализата на буџетското извршување покажува релативна стабилност на агрегатно ниво, но со значителни отстапувања кај капиталните инвестиции поврзани со животната средина. Клучните ризици во однос на интегритетот се поврзани со нецелосна транспарентност, фрагментирана институционална поставеност и отсуство на наративно известување.

Позадина

Единиците на локалната самоуправа преземаат сè поголема улога во управувањето со активностите поврзани со климата, која произлегува од надлежностите во областите кои директно влијаат на ублажувањето и прилагодувањето кон климатските промени како што се: заштита на животната средина, урбаното планирање, управувањето со отпад, водните услуги, енергетската ефикасност и развојот на локалната инфраструктура. Значителен дел од финансиите поврзани со климатските промени - климатските финансии – се од централниот буџет, и/или меѓународните донатори и развојните фондови и се насочуваат кон општинско ниво, што ја наметнува потребата за засилен надзор и поголема отчетност.

Иако рамката за децентрализација им делегира на општините надлежности во управувањето со животната средина, нивниот реален капацитет за ефикасна климатска акција зависи од степенот на развиеност на локалните институционални системи за управување со јавните финансии. Во пракса, климатските цели ретко се експлицитно класифицирани во општинските буџети, а врската помеѓу стратешките планови и годишните буџети останува слаба.

Овие предизвици се особено значајни во процесот на усогласувањето на Северна Македонија со целите на Зелениот договор на ЕУ и Рамките за зелено финансирање (Поглавја 27 и 22 од европското законодавство). Зајакнувањето на локалните системи на УЈФ е предуслов и за подготовка на општините за пристап до меѓународните климатски фондови.

Методолошки пристап

Сумираните наоди се базираат на детален извештај на мапирање на состојбата на девет општини. Деветте избрани пилот единици на локалната самоуправа ги опфаќаат сите осум плански региони, а изборот е направен со примена на стратегија на пригоден примерок со следните дополнителни критериуми:

- Регионална застапеност: најмалку една ЕЛС од секој плански регион
- Административен капацитет: предност на општини со достапен капацитет за значајно вклучување
- Подготвеност за соработка: општини кои покажаа интерес и достапност

Деветте пилот општини вкупно претставуваат околу 13% од вкупното население и близу 12% од вкупните расходи на сите ЕЛС во земјата, обезбедувајќи репрезентативна основа за анализа. Опфатени се општини со различна големина (7.000–70.000 жители), различен фискален капацитет и различна географска положба – урбани, рурални, погранични и етнички мешани средини.

Анализата се темели на преглед на низа буџетски документи, одговори на детални прашалници и спроведени интервјуа со општинска администрација, исто така примената е адаптирана PEFA Климатска рамка.

1. Општинско планирање и стратешка рамка

Приоритети и стратешки документи

Анализата покажа дека сите општини имаат определено широки приоритети за заштита и унапредување на животната средина, кои конзистентно се фокусираат на енергетска ефикасност (како на пример замена на инфраструктура за јавно осветлување, промена и унапредување на термо-фасади на јавни објекти), во подобрување на процесите на управување со отпадот и за подобрување на водоснабдувањето и управување со отпадните води. Ова ги одразува основните законски надлежности на општините во комуналната сфера за обезбедување на услуги за граѓаните.

Во однос на стратешката рамка, состојбата е хетерогена:

- Повеќето општини поседуваат основни стратешки документи – Интегриран локален развоен план, стратегија за ЛЕР и програма за енергетска ефикасност
- Локалниот еколошки акциски план (ЛЕАП) е присутен кај поголемиот дел, но кај одреден број општини тој е со истечена важност или во процес на ажурирање
- Стратегии специфично за климатски промени и климатска отпорност се поретки и ги имаат само некои општини.

Одредени општини покажуваат добар пример на напредно стратешко планирање преку усвојување на детална стратегија за климатска отпорност со подолг рок, кој содржи вграден инвестициски план, или преку изработка на стратегија за паметна мобилност за декарбонизација на локалниот транспорт. Ваквите документи, кои ги поврзуваат климатските цели со конкретни индикатори и финансиски проекции, претставуваат добра пракса за репликација.

Усогласеност на плановите и буџетите

Во речиси сите општини е евидентна структурна слабост на слаба поврзаност на стратешките документи и буџетот, поконкретно во пракса:

- Финансискиот план во стратешките документи најчесто е нецелосен, генерален или целосно отсутен,
- Реализацијата на проектите зависи примарно од достапноста на надворешно финансирање, а не од стратешките приоритети,
- Планирањето на климатски и еколошки проекти е реактивно – се активира кога ќе се отвори конкретен донаторски повик,
- Доминантен фокус на мерките е на климатско ублажување (митигација), додека аспектите на климатска адаптација се помалку присутни.

Клучен ризик: Зависноста од надворешно финансирање создава ситуација каде општините планираат средства во буџетот, но реализацијата е условена од трансфери кои не се под нивна контрола. Ова доведува до предимензионирани буџети, почести ребаланси и ниска реализација, што е особено случај кај капиталните програми.

2. Буџетски процес и прикажување на климатски расходи

Идентификација и класификација на расходи

Сите анализирани општини применуваат програмска буџетска класификација. Постои посебна буџетска Програма Р (Заштита на животната средина и природата) во сите општини, но нејзиното значење, опфат и буџетски удел во вкупниот буџет на општината, варираат значително. Заедничка карактеристика е дисперзијата на климатски релевантните расходи низ повеќе буџетски програми:

- Програма Р – директни еколошки активности (како што се спроведување на анализи на квалитет на почва, вода, воздух; субвенционирање за граѓаните, како и мали интервенции).
- Програма Ј (Комунални активности) – во која се опфатени и капитални инфраструктурни проекти со еколошки импликации (канализација, водовод), вклучително и финансирање на јавните комунални претпријатија за обезбедување на услуги.
- Програма Ф (Урбанистичко планирање) – просторно планирање во која се содржи и климатска компонента

Оваа состојба на дисперзија на општинските климатски расходи низ повеќе програми без притоа да има воспоставен систем за означување (анг. *budget tagging*) е систематски проблем, бидејќи во пракса го прави невозможно следењето и соодветната пресметка на алокациите а потоа и на ефектите од вкупното климатско финансирање на ниво на општини.

Наративно известување

Иако општините ги исполнуваат законските обврски за квартално финансиско известување до Советот на општината, отсутствуваат сеопфатни наративни годишни (или почести) извештаи за спроведувањето на донесените буџетските програми. Ова претставува системска слабост во обезбедување на поголема транспарентност и отчетност на трошењата поврзани со животната средина вклучително и климатска акција:

- Советот најчесто добива табеларни финансиски извештаи за спроведување на програмите без квалитативна анализа на климатскиот ефект
- Граѓаните и засегнатите страни не можат да ја проценат ефективноста на потрошените средства
- Не постои силна врска помеѓу финансиските и оперативните резултати

Отсуството на наративно известување создава информациска асиметрија и го ограничува демократскиот надзор, отворајќи простор за нетранспарентно управување со климатските финансии.

Финансирање и приходи

Скоро сите општини имаат висока зависност на финансирање од надворешни извори за поголеми климатски проекти, и тоа преку капитални дотации од Министерството за

животна средина, Министерството за транспорт, Бирото за регионален развој и/или од меѓународни донатори. Сопствените буџетски средства за климатски и еколошки активности се скромни.

Постои специфичен проблем со буџетската евиденција на средствата, имено често кога општините се јавуваат само како корисници, а проектите ги спроведуваат директно министерствата или меѓународни организации, средствата не се евидентираат во општинскиот буџет. Ова создава „лажна“ слика за ниско-климатско финансирање и ја отежнува вкупната проценка.

3. Буџетска веродостојност и извршување

Општа оценка

Анализата на буџетското извршување на пример за 2024 година, покажува релативна стабилност на агрегатно ниво за поголемиот дел општини, со вкупни отстапувања кои обично не надминуваат 10% од почетниот буџетски план и финалната реализација на буџетот. Меѓутоа, оваа агрегатна стабилност е резултат на ефекти на компензирање - стабилни приходи кај задолжителните програми и за трансферите (како што се образование, администрација и сл.) ги покриваат отстапувањата кај развојните и еколошките програми.

Програмата Р – Животна средина

Кај Програмата Р која директно и експлицитно се однесува на заштитата на животната средина, се идентификуваат следните заеднички наоди:

- Удел на програмата Р во вкупниот буџет на општините е мал – обично околу 0,5% кај повеќето општини,
- Кај поголемиот дел општини реализацијата е релативно стабилна за тековните активности
- Кај помалите општини програмата може да биде сведена на симболичен буџет или целосно укината при ребаланс,
- Ребалансите нагоре (при обезбедување на нови донации) и надолу (при буџетски притисок) се чести

Кај одредени општини Програмата Р покажува висока стабилност и стапка на реализација над 90%, со добро планирани тековни активности. Таквото стабилно извршување може да послужи како модел за воведување на климатско буџетирање (climate budgeting including tracking) и во другите програми.

Капитални инвестиции

Капиталните инфраструктурни проекти со еколошка компонента (канализација, водовод, пречистителни станици), лоцирани главно во Програмата Ј (Комунални активности), покажуваат значителни отстапувања помеѓу планот и реализацијата на буџетот. Чести се случаите на ребаланс за зголемување на буџетот на програмата кога се обезбедуваат дополнителни средства од надворешни извор на финансирање, но и проследено со ниска стапка на реализација на буџетскиот план, поради административно-технички бариери во изведбата.

Според општините најчесто идентификувани причини за доцнењата се:

- Сложените и долги процедури за јавни набавки,
- Недоволна координација со централната власт за навремено спроведување на трансферите за капиталните дотации
- Ограничен капацитет за истовремено управување со повеќе проекти
- Техничка документација која не е целосно подготвена пред почетокот на буџетскиот процес

4. Институционални аранжмани и капацитети

Организациска поставеност

Во повеќето општини, надлежноста за прашањата широко поврзани со животната средина е интегрирана во рамки на Секторот за урбанизам – без посебно одделение за животна средина. Исклучок претставуваат поголемите општини кои имаат формирано посебни сектори или одделение за животна средина со стручен кадар. Оваа поставеност ги ограничува специјализираните капацитети за климатско финансирање кај помалите општини.

Координацијата помеѓу секторите (урбанизам, финансии, ЛЕР, јавни набавки) е присутна, но варира по квалитет. Кај поголемиот дел општини таа е проектно-ориентирана, а не системски воспоставена.

Инспекциски служби

Недостатокот на инспекциски капацитети е заеднички проблем кај поголем број на општини. Оваа состојба ја ограничува ефикасноста на контролата и санкционирањето на прекршувањата поврзани со животната средина. Иако постои инспекциска функција, во практика многу малку или воопшто не се изрекуваат казни, поради што приходите по оваа основа се занемарливи.

Капацитети за зелени финансии

Вработените во општините имаат капацитети за буџетирање, но специјализираното знаење како што е за климатско буџетирање, означување (tagging) на расходи и зелени јавни набавки е се уште на почеток. Општини кои учествувале и имаат искуства во меѓународни проекти (ЕУ фондови, Horizon, Interreg) имаат позначително изградени капацитет за проектно управување и подготовка на стратешки документи, што претставува вреден човечки капацитет за општините кои можат да бидат носители на промени.

5. Јавни набавки и зелени критериуми

Примената на зелени критериуми во јавните набавки иако законски овозможена, е нееднаква и не систематски воспоставена, на ниво на исклучоци на добри примери:

- Најголем број од општините во изборот на економски оператор во јавните набавки сè уште доминантно се водат по критериумот „најниска цена“.
- Помал број општини применуваат зелени критериуми кај дел од набавките за опрема и возила (со воведување на услови за висока енергетска класа и ниска емисија)

- Неколку општини ги вградуваат еколошките барања и во техничката документација на проектите (сертификати за градежни материјали)
- Кај општините постои несигурност од соодветна примена на зелените критериуми од потенцијалната можност за евентуално ограничување на конкуренцијата на локалниот пазар – што претставува предизвик кој бара насочена техничка помош и поголема информираност и координација од надлежните тела кои управуваат со процесите на јавни набавки.

Определени општини применуваат зелени критериуми во набавката на комунална опрема и возила, барајќи висока енергетска ефикасност и ниска емисија на штетни гасови. Некои го вградуваат ова и во техничките спецификации и за градежните работи. Овие примери покажуваат дека примената на зелени набавки е остварлива во македонскиот контекст и треба да се прошири, но исто така е потреба координирана информираност.

6. Внатрешни контроли и ризици

Механизми за контрола

Стандардните механизми за внатрешна контрола и ревизија се присутни во сите општини – единица за внатрешна ревизија, службеник за интегритет, акциски план за антикорупција. Проектите со надворешно финансирање подлежат на дополнителни мониторинг контроли од донаторите.

Меѓутоа, постои системска слабост: внатрешната ревизија е фокусирана на процедурална усогласеност, а не на ефективност и климатскиот ефект на потрошените средства. Нема примери на тематски ревизии специфично за климатско или еколошко финансирање.

Системска ранливост

Идентификувани се следниве заеднички ранливости:

- Отсуството на климатско означување (анг. tagging) го оневозможува мерењето и верификација на климатскиот ефект,
- Не целосна евиденција на финансирањето во општинскиот буџет доведува до информациска непотполност,
- Недостаток на опфат на ризиците поврзани со климатските промени во стратегиите за управување со ризици,
- Ограничен специјализирани капацитети на спроведување на внатрешната ревизија,
- Советот одлучува без целосни информации за климатскиот ефект на расходите.

7. Проценка на корупциски ризици и интегритет

Методолошки пристап

Проценката на корупциски ризици е спроведена по методологијата на Водичот за проценка на антикорупциски ризици на UNGP (2013), следејќи ги четирите фази на буџетскиот циклус: подготовка, извршување, известување и ревизија/надзор.

Заеднички фактори на ризик

Наспроти различните контексти на поединечните општини, анализата идентификуваше висока конзистентност во видовите на ризици. Следните фактори на ризик се присутни кај поголемиот дел општини:

- **Во фазата на подготовка на буџетот:**
 - Нецелосна врска на стратешките документи со буџетот;
 - Недоволно јасни критериуми за избор на климатски проекти;
 - Зависност од надворешно финансирање со ризик од насочување кон „лесно достапни“ донаторски средства наместо реалните локални потреби и стратешки цели.
- **Во фазата на извршување:**
 - Дисперзирани климатски расходи без означување што ги прави тешко следливи и тешко на поставување на врска со намената;
 - Слаба контрола врз реализацијата на проекти финансирани преку централната власт;
 - Доминантна примена на критериумот „најниска цена“ во набавките.
- **Во фазата на известување и надзор:**
 - Отсуството на наративни извештаи ја намалува можноста Советот и граѓаните да вршат следење и надзор;
 - Ризик од 'green-washing' преку прикажување на комунални расходи како климатски инвестиции;
 - Надзорните тела немаат методологија за проценка на вредноста за пари за зелени проекти.

Структурен ризик: Државниот завод за ревизија не спроведува годишна ревизија на секоја општина, а климатските финансии ретко се предмет на специјализирана ревизија на успешност.

8. Оценка со примена на адаптирана PEFA климатска рамка

За проценка на климатската сензитивност на локалните системи за јавни финансии е применета адаптирана верзија на *PEFA Climate Framework*. Рангирањето се движи на скала А-Д, при што А означува целосна интеграција на климатските аспекти, а Д укажува на отсуство или минимална присутност. (за елементи кои не се применливи во локален контекст односно за индикаторите 6, 9, 10, 13 не се дадени оценки).

Синтетички наоди

Оценките за деветте пилот општини покажуваат висок степен на хомогеност, односно низ речиси сите индикатори доминираат ниски оценки (Д и Д+) што укажува на системски и структурни, но не изолирани слабости кај поединечна општина.

Индикатор	Опис	Типична оценка
CRPFM-1	Усогласеност на буџетот со климатско релевантни стратегии	D (2 општини C)
CRPFM-2	Следење на климатски расходи (<i>tagging</i>)	D – сите општини
CRPFM-3	Климатски сензитивен буџетски циркулар	D – сите општини
CRPFM-4	Надзор на Советот	D / D+
CRPFM-5	Управување со јавни инвестиции со сензитивност на климатски промени	D / D+
CRPFM-7	Управување со обврски поврзани со клима	D – сите општини
CRPFM-8	Зелени јавни набавки	D – речиси сите општини
CRPFM-11	Фискална децентрализација и климата	D – сите општини
CRPFM-12	Информации за успешност	D до C
CRPFM-14	Извршување на климатски расходи	D до B (варира)

- **Следењето на климатски расходи (CRPFM-2):** Сите општини се оценети со оценка Д. Ниту една од општините не применува систем за буџетско означување или пак постои посебна буџетска класификација соодветна за евидентирање на расходи поврзани со климата (климатски расходи).
- **Буџетски циркулар (CRPFM-3):** Сите општини се оценети со оценка Д бидејќи буџетските насоки не содржат барања за посебна идентификација на климатски ефекти.
- **Зелени јавни набавки (CRPFM-8):** Речиси сите општини се оценети со оценка Д бидејќи климатските критериуми не се систематски интегрирани во јавните набавки.
- **Извршување на климатски расходи (CRPFM-14):** кај овој индикатор постои поголема варијабилност. Одредени општини покажуваат релативно добра стапка на реализација (оценка В или С), но кај поголемиот дел постојат значителни отстапувања, особено во услови на висока зависност од надворешно финансирање.

9. Препораки и предлог мерки

Приоритетни мерки на краток рок

Следниве мерки на краток рок можат да се имплементираат во рамки на постоечките системи без потреба од законски измени:

1. **Воведување на буџетско климатско означување (Climate Tagging)** - Општините можат да започнат со интерно означување на ставките во буџетските програми кои имаат климатска компонента, применувајќи едноставна систематска шифра. Ова ќе овозможи следење на намената и ќе ги намали ризиците од пренамена на средствата како и следење на постигнувањата.
2. **Стандардизирано редовно наративно известување** - Усвојување на стандарден формат за наративен прилог кон кварталите финансиски извештаи до Советот – со краток опис на климатскиот ефект на потрошените средства (заштеди на енергија, реализирани инфраструктурни подобрувања и слично). Ова ги намалува ризиците од 'green-washing' и ја зголемува отчетноста. Соодветно и годишните програми треба да содржат соодветно и редовно годишно наративно известување за спроведените активности и постигнати резултати.
3. **Зајакнување на транспарентноста - 'Зелен граѓански буџет'** – по примерот на подготовка на граѓански буџет може да се подготвува и објавува едноставна инфографика/визуелизација на веб-страницата на општината која ќе прикажува колку средства се планирани и потрошени за различни климатски акции (активности). Со ова се овозможува подобра граѓанска контрола и ги намалува ризиците од нетранспарентна алокација на расходите како и поголема отчетност.
4. **Еколошки чек-листи во јавните набавки** - Воведување на задолжителна проверка (чек-листа) при подготовка на тендерската документација за енергетска ефикасност или комунална опрема, со цел да се обезбеди дека техничките спецификации не фаворизираат застарени и нееколошки технологии, а сепак не се косат со принципите на конкуренција.
5. **Правилник за наменско трошење на еколошки приходи** - Изработка на краток интерен правилник со кој ќе се дефинира дека средствата собрани од еколошки такси, концесии и дозволи да се трошат за мерки предвидени во ЛЕАП, ограничувајќи го дискреционото право за нивна пренамена.

Мерки на среден рок

6. **Ажурирање и/или изработка на ЛЕАП** со реалистична финансиска конструкција поврзана со буџетот
7. **Стратегија – климатска мерка - буџет** - Јасна поврзаност на секоја климатска мерка во стратешките документи со конкретна буџетска програма

8. **Градење капацитети** за климатско буџетирање во општинската администрација
9. **Поконзервативни проекции** при ребалансирање на капитални проекти зависни од надворешно финансирање
10. **Зајакнување на инспекциските служби** за поефикасна контрола во областа на животната средина

Мерки на долг рок

11. **Системска интеграција** на климатски аспекти во буџетскиот циркулар на Министерството за финансии
12. **Воспоставување на национална методологија** за климатско означување применлива на локално ниво
13. **Редовни тематски ревизии на успешност** за климатско финансирање на локално ниво
14. **Воведување на IFMIS системот** кој ќе овозможи подобра интеграција на финансискиот менаџмент.

10. Заклучок

Оваа анализа покажа дека локалните системи за управување со јавните финансии во деветте пилот општини во Северна Македонија се структурно слабо климатски сензитивни. Наодите укажуваат дека не станува збор за изолирани пропусти, туку на системски јазови кои се јавуваат независно од големината, фискалниот капацитет или географската положба на општините.

Клучните системски проблеми се: отсуство на климатско означување, слаба поврзаност помеѓу стратегиите и буџетите, недостаток на наративно известување и слаба примена на зелени набавки, со што се остава простор за дискрециони одлуки и ограничен демократски надзор низ целиот циклус на климатско финансирање.

Во исто време, анализата идентификуваше позитивни практики и општини со повисок степен на изграден институционален капацитет, кои можат да служат како модели за споделување на искуства во рамките на партнерската мрежа.

Зајакнувањето на локалните УЈФ системи е клучен предуслов за ефективно, транспарентно и отчетно управување со климатските финансии. Ова ќе им овозможи на општини не само подобро да одговорат на климатските предизвици, туку и поефикасно да пристапат до растечките меѓународни извори на климатско финансирање – национални фондови, IPA III инструменти и други механизми.

ЗА ОВОЈ ДОКУМЕНТ

Овој сумарен документ од мапирањето на состојбата на девет пилот општини е изготвен во рамки на проектот [Зајакнување на интегритетот во финансирањето на климатските промени](#) (2025/488-600), финансиран од ЕУ програма за владеење на правото (IPA 2021), а спроведуван од [Центар за економски анализи – ЦЕА](#).

Проектот има за цел да придонесе кон зајакнување на интегритетот, транспарентноста и отчетноста на финансирањето поврзано со климатските промени на локално ниво во Северна Македонија, со што би се придонело кон намалување на ризиците од неправилности и подобрена распределбата на локалните ресурси.

Овој документ се базира на документот *Мапирање на тековните практики за климатско финансирање во девет пилот единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија* и преставува сиже на најчесто детектираните наоди, подготвено од ЦЕА.

Извор на илустрации: Графичките прикази се изработени со поддршка на технологија за вештачка интелигенција.

Контакт

Центар за Економски Анализи - ЦЕА

info@cea.org.mk

ceaorgmk@gmail.com

www.cea.org.mk

**Ко-финансирано од
Европска Унија**

Овој документ е изработен со финансиска помош од Европската Унија. Содржината е единствена одговорност на корисникот и под никакви околности не може да се смета дека го одразува ставот на Европската Унија